

บทที่ 3

วิธีการทดลอง

1. วัตถุดิบสมุนไพร

เจื่องแข้งม้า (ลำต้น) ที่มีอายุ 2 ปีขึ้นไป เก็บจากอำเภอสันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ในช่วงเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน 2549 ทำการตรวจพิสูจน์ชนิดพืชโดยเทียบกับตัวอย่างในพิพิธภัณฑ์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจัดทำ herbarium specimen เก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (No. 005978 และ No. 006066)

2. สารเคมี อุปกรณ์ และเครื่องมือ

2.1 สารเคมี

1. Absolute ethanol	Merck, Germany
2. 2,2'-azinobis-(3-ethylbenzothiazoline-6-sulfonic acid)	Wako, Japan
3. Lambda Carrageenin	Sigma, USA
4. Dipotassium peroxidodisulphate	Carlo Erba Reagent
5. Ethylacetate	Labscan, Ireland
6. Glacial acetic acid	Merck, Germany
7. n-Hexane	Labscan, Ireland
8. 6-Hydroxy-2,5,7,8-tetramethylchroman-2-carboxylic acid	Aldrich, USA
9. L-ascorbic acid	Fisher, Italy
10. Methanol	Labscan, Ireland
11. Nitroblue tetrazolium (NBT)	Sigma, USA
12. N-naphthylethylenediamine dihydrochloride	Fluka, Switzerland
13. Phenazin methosulfate (PMS)	Sigma, USA
14. Quercetin	ACROS, USA

15. Reduced β -nicotinamide adenine dinucleotide
dinucleotide (NADH)	Sigma, USA
16. Sodium nitroprusside	AnalaR
17. Standard curcumin	Sigma, USA
18. Standard rutin	Fluka, Switzerland
19. Sulphanilamide	Fluka, Switzerland
20. Tris base	USB

2.2 อุปกรณ์และเครื่องมือ

1. เครื่องชั่งวิเคราะห์
 - OHAUS ARC 120
 - SARTORIUS ME 2155
2. Micropipet
 - GILSON MODEL PIPETMAN P20, P200, P1000
3. Preparative HPLC
 - SHIMADZU LC-8A
 - Inertsil® PREP-ODS column, 10 x 250 mm (GL Sciences Inc.)
 - UV/VIS detector
4. Ultraviolet-Visible Spectrophotometer
 - SPECTRONIC GENESYS2
5. Mass spectrophotometer
 - JEOL JMS-HX110 spectrophotometer
6. FT-IR Spectrophotometer
 - NEXUS-465, Thermo Nicolet Electron Corporation FT-IR Spectrophotometer
7. Microplate UV/VIS Spectrophotometer
 - Beckman Coulter
8. Vortex mixer
 - SUPER-MIXER 1291

9. TLC plate (silica gel GF254) ชนิด aluminium sheet ขนาด 20 x 20 ซม.

– Merck, Germany

10. pH meter

– Metrohm

11. Plethysmometer

– Ugo Basile, Italy

12. Rotary evaporator

13. TLC tank

14. Soxhlet's apparatus

15. Condenser

16. Round bottom flask

17. Heating mantle

– ELECTROMANTLE EM 0500/C MR1, ISOPAD U2/102

18. Erlenmeyer flask

19. Beaker

20. Water bath

– Heto

3. วิธีการทดลอง

3.1 การเตรียมวัตถุดิบสมุนไพร

นำวัตถุดิบเชิงแข็งมา (ล้าง) มาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ และนำมาอบให้แห้งที่อุณหภูมิ 50°C จากนั้นนำไปบดด้วยเครื่องบดสมุนไพร

3.2 การเตรียมสารสกัด

3.2.1 การสกัดพืชสมุนไพร แบ่งการสกัดออกเป็น 2 กลุ่มคือ

3.2.1.1 สกัดตามความมีขี้ของตัวทำละลาย

สกัดด้วยตัวทำละลาย 3 ชนิด เรียงลำดับดังนี้ คือ เอธิลอะซิเตท, เอทานอล

โดย Soxhlet's apparatus และน้ำ ใช้วิธี reflux

3.2.1.2 สกัดด้วยตัวทำละลายชนิดเดียว

- สกัดด้วยเอทานอล โดยใช้ Soxhlet's apparatus

- สกัดด้วยน้ำ โดยใช้วิธี reflux

3.2.2 การทำให้สารสกัดแห้ง

3.2.2.1 สารสกัดจากตัวทำละลายอินทรีย์ทำให้แห้งโดยการระเหยตัวทำละลายภายใต้

ความดันต่ำ

3.2.2.2 สารสกัดน้ำ ทำให้แห้งโดยวิธี spray dry

3.3 การศึกษาฤทธิ์ด้านการอักเสบในสัตว์ทดลอง

1. การเตรียมสัตว์ทดลอง

สัตว์ทดลองที่ใช้เป็นหนูขาว พันธุ์ Sprague-Dawley เพศผู้ น้ำหนัก 180 - 200 กรัม ทำการควบคุมสภาพแวดล้อมของห้องเลี้ยงสัตว์ทดลองให้มีแสงสว่าง 12 ชั่วโมง และมี 12 ชั่วโมง อุณหภูมิ $23.5 \pm 0.5^{\circ}\text{C}$ ได้รับน้ำและอาหารโดยไม่จำกัด

2. Carrageenin-induced rat paw edema⁽⁴¹⁾

- ชั่งน้ำหนักของหนูทดลอง แบ่งหนูออกเป็น 7 กลุ่ม กลุ่มละ 6 ตัว โดย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มควบคุม ได้รับ 5 % polysorbate 80 (Tween 80®)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มมาตรฐาน ได้รับแอสไพริน 300 mg/kg โดยการป้อน

กลุ่มที่ 3-5 กลุ่มตัวอย่าง ได้รับสารสกัดที่สกัดตามความเข้มข้นของตัวทำละลาย โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ สารสกัดส่วนเอธิลอะซิเตท 100 mg/kg, สารสกัดส่วนเอทานอล 400 mg/kg และสารสกัดส่วนน้ำ 400 mg/kg โดยการป้อน

กลุ่มที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้รับสารสกัดเอทานอล 400 mg/kg โดยการป้อน

กลุ่มที่ 7 กลุ่มตัวอย่าง ได้รับสารสกัดน้ำ 400 mg/kg โดยการป้อน

- ทำการวัดขนาดของอุ้งเท้าหนูแต่ละตัวก่อนฉีด carrageenin โดยใช้ plethysmometer

- ป้อนหนูแต่ละกลุ่มด้วยสารที่จะทดสอบ หลังจากนั้น 30 นาที ทำการกระตุ้นให้เท้าหนูเกิดการบวมโดยการฉีด 0.05 ml 1% carrageenin เข้าที่อุ้งเท้า (subplantar injection)

- วัดขนาดของอุ้งเท้าหนู ที่เวลา 1, 3 และ 5 ชั่วโมงหลังฉีด carrageenin และทำการเปรียบเทียบขนาดของอุ้งเท้าหนูที่บวมขึ้น ณ เวลาต่าง ๆ โดยใช้สมการ

$$EV_x = PV_x - PV_0$$

$$\% EI_x = \frac{EV_x \text{ ของกลุ่มควบคุม} - EV_x \text{ ของกลุ่มทดลอง}}{EV_x \text{ ของกลุ่มควบคุม}} \times 100$$

EV_x ของกลุ่มควบคุม

เมื่อ	EV_x	=	edema volume (ml) ที่เวลา x
	PV_x	=	paw volume (ml) ที่เวลา x
	PV_0	=	paw volume (ml) ก่อนฉีด carrageenin
	$\% EV_x$	=	$\%$ edema inhibition ของยามาตรฐานหรือสารตัวอย่าง ที่เวลา x

3.4 การศึกษาฤทธิ์ต้านออกซิเดชัน

3.4.1 ABTS Method⁽²²⁾

1. เตรียม ABTS^{•+} stock solution โดยผสม ABTS 7 mM กับ K₂S₂O₈ 2.45 mM ในอัตราส่วน 1 : 0.5 mole/mole ตั้งทิ้งไว้ 12 ชั่วโมงเพื่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างสมบูรณ์
2. เตรียม working solution ABTS^{•+} โดยนำมาเจือจางด้วย absolute alcohol แล้วนำไปวัดค่า absorbance ที่ 734 nm ให้ได้ค่าประมาณ 0.7-0.9
3. เตรียมสารมาตรฐาน Trolox ให้มีความเข้มข้น 2.5, 2.0, 1.5, 1.0, 0.5 และ 0.1 mM และนำไปวัดค่า absorbance ที่ 734 nm เพื่อเตรียมกราฟมาตรฐาน
4. วัดค่า absorbance ของสารละลายตัวอย่าง และคำนวณหาค่า % Inhibition เปรียบเทียบกับสารมาตรฐาน Trolox

$$\% \text{ Inhibition} = \frac{(A_{\text{reagent}} - A_{\text{standard}})}{A_{\text{reagent}}} \times 100$$

เมื่อ	A_{reagent}	=	ค่า Absorbance ของ working solution ABTS ^{•+}
	A_{standard}	=	ค่า Absorbance ของตัวอย่าง

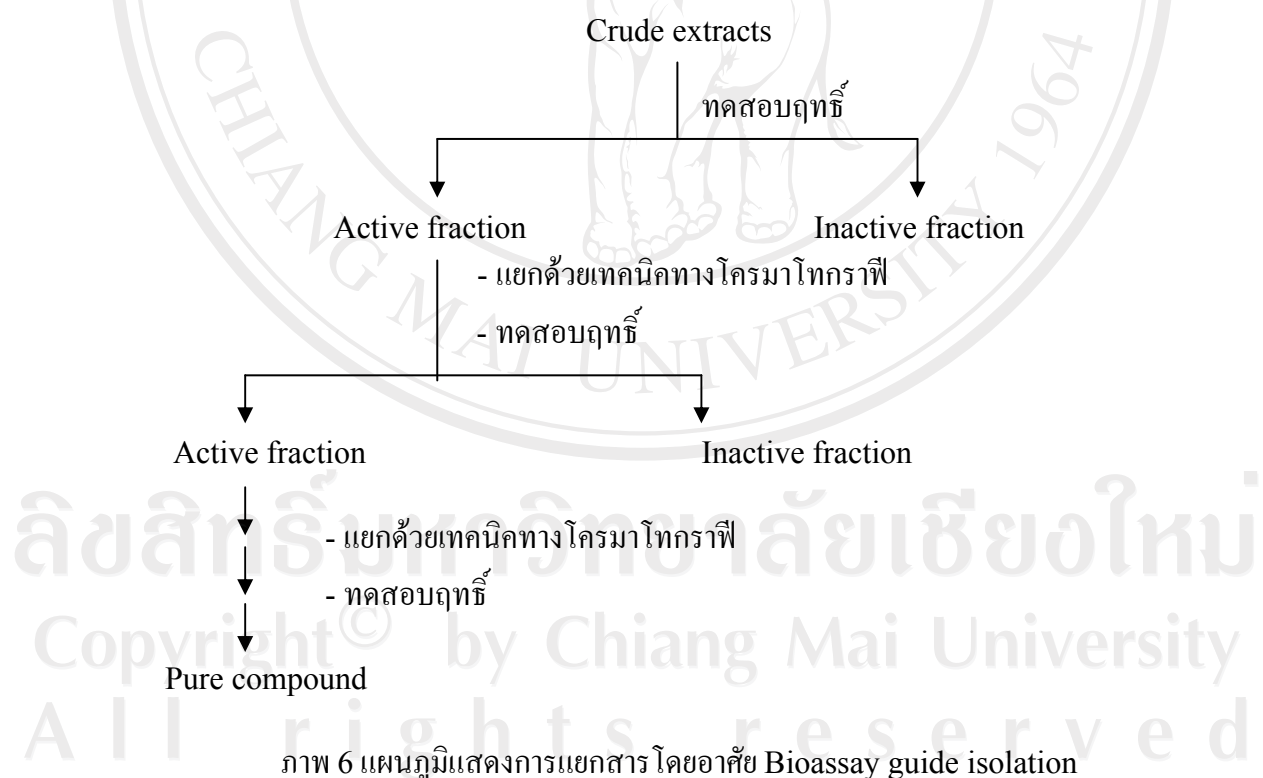
3.4.2 Scavenging effect on nitric oxide assay^(23, 24)

อนุมูลอิสระ nitric oxide เตรียมขึ้นโดยใช้ sodium nitroprusside (SNP) และวิเคราะห์โดยใช้ griess reagent ซึ่งประกอบด้วย 1 % sulfanilamide และ 0.1 % naphthylethylenediamine dihydrochloride ใน 2 % H₃PO₄ การทดสอบเริ่มจากเตรียมสารละลาย SNP ความเข้มข้น 100 mM ใน Phosphate buffer saline (pH 7.4) หลังจากนั้นบ่มสารละลาย SNP กับสารมาตรฐานหรือสารตัวอย่างที่มีความเข้มข้นต่าง ๆ ณ อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 150 นาที หลังจากนั้นเติม Griess reagent ในอัตราส่วน 1:1 แล้วนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 540 nm. โดยเปรียบเทียบกับสารมาตรฐาน curcumin แล้วแปลผลออกมาเป็นค่า EC₅₀ (effective concentration (EC₅₀))

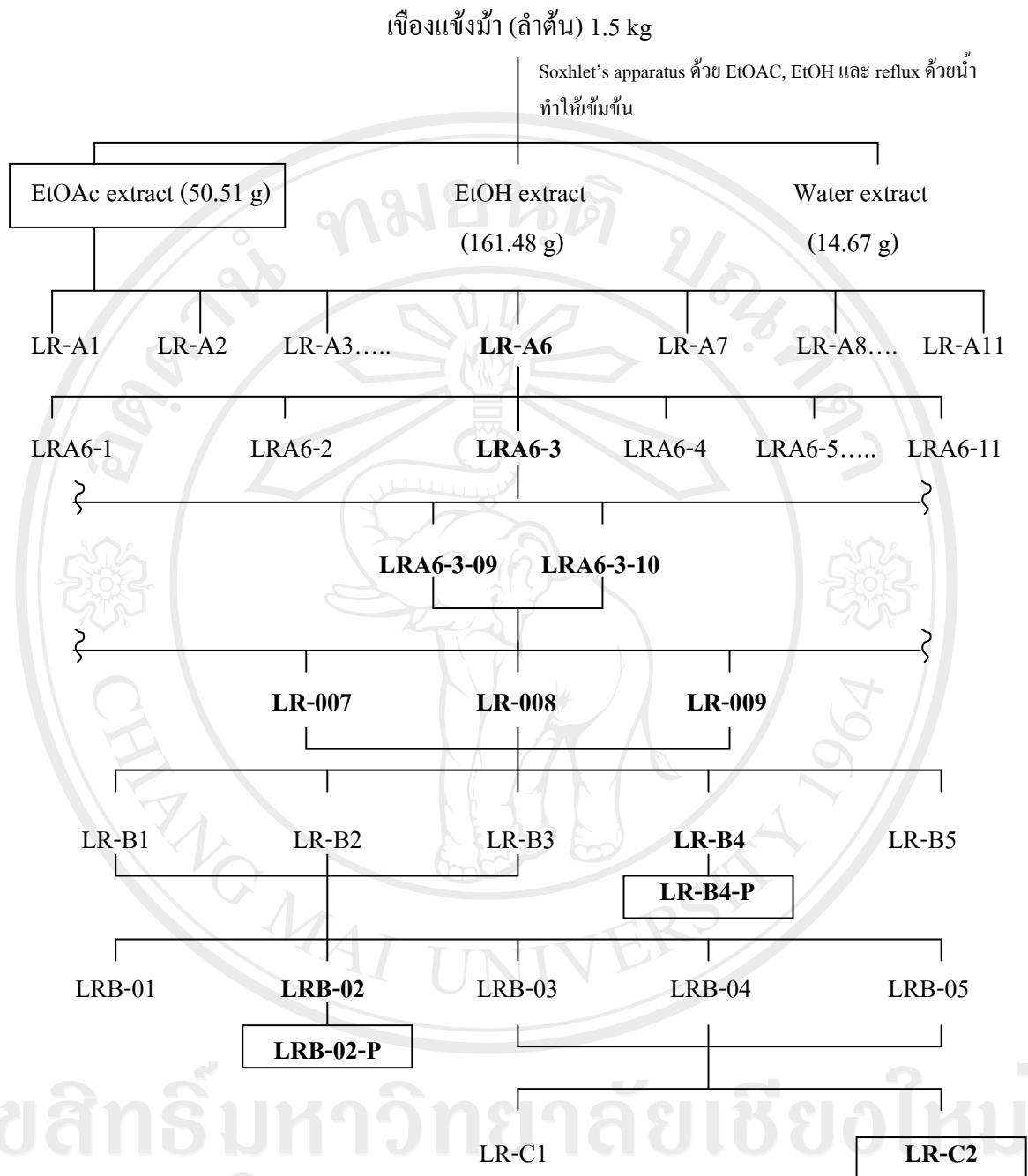
3.4.3 Scavenging effect on superoxide anion assay⁽²⁵⁾

อนุมูลอิสระ superoxide anion เตรียมขึ้นโดยใช้ระบบ phenazine methosulfate (PMS) และ reduced β -nicotinamide adenine dinucleotide dinucleotide (NADH) โดย การเกิดออกซิเดชันของ NADH ด้วย PMS และวิเคราะห์โดยอาศัยการเกิดรีดักชันของ nitroblue tetrazolium (NBT) วิธีทดสอบทำได้โดยการผสมสารละลาย NADH ความเข้มข้น 78 μ M กับ สารละลาย NBT ความเข้มข้น 50 μ M ใน phosphate buffer saline (pH 7.4) จากนั้นเติมสาร มาตรฐาน หรือสารตัวอย่างที่ความเข้มข้นต่าง ๆ และเติมสารละลาย PMS ความเข้มข้น 10 μ M เพื่อเริ่มปฏิกิริยา และตั้งทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง 5 นาที จากนั้นนำมาวัดค่าการดูดแสงที่ความยาวคลื่น 560 nm. โดยเปรียบเทียบกับสารมาตรฐาน L-ascorbic acid แล้วแปรผลออกมาเป็นค่า 50 % (effective concentration (EC₅₀))

3.5 การแยกและการทำให้บริสุทธิ์ควบคู่กับการตรวจสอบฤทธิ์ต้านออกซิเดชัน

ภาพ 6 แผนภูมิแสดงการแยกสารโดยอาศัย Bioassay guide isolation

ภาพ 6 แผนภูมิแสดงการแยกสารสกัดส่วนเอธิลอะซิเตทของเชื่องแข้งม้า

3.5.1 การแยกสารสกัดส่วนเอธานอล

ทำการแยกสารสกัดส่วนเอธานอล โดยวิธีคอลัมน์โครมาโทกราฟี และนำไปทดสอบฤทธิ์ด้านออกซิเดชัน

3.5.2 การแยกสารสกัดส่วนเอธิลอะซิเตท

ทำการแยกสารสำคัญจากสารสกัดส่วนเอธิลอะซิเตท ควบคู่กับการตรวจสอบฤทธิ์ด้านออกซิเดชัน โดยอาศัยเทคนิคทางโครมาโทกราฟี ได้แก่ คอลัมน์โครมาโทกราฟี, Preparative HPLC และ Preparative TLC เพื่อให้ได้สารบริสุทธิ์

3.6 การตรวจลักษณะทางกายภาพและสเปกโทรสโกปี

ทำการตรวจลักษณะทางกายภาพและสเปกโทรสโกปีของสารบริสุทธิ์ที่ได้โดยใช้เทคนิคทางสเปกโทรสโกปี เช่น UV, IR